

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 12.4.2013
COM(2013) 197 final

2013/0106 (COD)

Ehdotus

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS

**unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivan viraston
koordinoiman operatiivisen yhteistyön puitteissa suoritettavaa ulkoisten merirajojen
vartiointia koskevista säännöistä**

PERUSTELUT

1. EHDOTUKSEN TAUSTA

1.1. Menettely ja neuvoston päätöksen 2010/252/EU¹ hyväksyminen

Eurooppa-neuvosto pyysi komissiota lokakuussa 2009 tekemään ehdotuksia, joilla luodaan ”selkeät säännöt merellä suoritettavien yhteisten operaatioiden toteutukselle huolehtien asianmukaisesti muiden maahanmuuttajien kanssa yhdessä matkustavien, suojelun tarpeessa olevien henkilöiden suojelusta kansainvälisen oikeuden mukaisesti”². Tämä vahvistettiin vielä joulukuussa 2009 Tukholman ohjelmassa, jossa Eurooppa-neuvosto pyysi komissiota tekemään viimeistään vuonna 2010 ehdotuksia Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivan viraston, jäljempänä ’rajaturvallisuusvirasto’, aseman selventämiseksi ja tehostamiseksi ja laatimaan ”yhteisiä toimintamenettelyjä, jotka sisältävät merellä suoritettavia yhteisiä operaatioita koskevat selkeät toimintasäännöt, joissa otetaan asianmukaisesti huomioon muiden maahanmuuttajien kanssa yhdessä matkustavien, suojelun tarpeessa olevien henkilöiden suojeleu kansainvälisen oikeuden mukaisesti”³.

Neuvosto hyväksyi vuonna 2010 päätöksen 2010/252/EU, jäljempänä ’päättös’, joka oli vastaus Eurooppa-neuvoston pyyntöihin vahvistaa rajaturvallisuusviraston koordinoimia rajavartiointioperaatioita ja määrittellä selkeät säännöt yhteisille partioille ja pysäytettyjen tai pelastettujen henkilöiden maihin laskemiselle, jotta kansainvälistä suojeleu hakevien turvallisuus voidaan varmistaa ja estää ihmishenkien menetyksiä merellä. Komissio päätti tehdä ehdotuksensa Schengenin rajasäännöstön⁴ 12 artiklan 5 kohdan perusteella komitologiamenettelyssä, sillä se piti päätöstä vartiointin toteuttamista koskevana lisätoimenpiteenä.

Päätöstä pidettiin välttämättömänä ja asianmukaisena rajavartiointin tavoitteen eli luvattomien rajanylitysten estämisen kannalta. Tämän suhteen katsottiin, että vartiointiin ei kuulu pelkästään havaitseminen vaan myös esimerkiksi laittomasti unioniin pyrkivien alusten pysäyttäminen. Etsimisen ja pelastamisen liittyminen rajavartiointiin perustui todellisiin tilanteisiin: merikelvottomilla aluksilla matkustavat maahanmuuttajat saattavat havaittaessa olla merihädässä.

Päätöksessä yhdistettiin yhteen ja samaan säädökseen EU:n ja kansainvälisen oikeuden voimassa olevat säännökset. Tavoitteena oli päästä eroon erilaisista kansainvälisen merioikeuden tulkinnoista ja toisistaan poikkeavista käytännöistä, joita jäsenvaltiot olivat omaksuneet, ja näin varmistaa rajaturvallisuusviraston koordinoimien operaatioiden tehokkuus. Vaarana oli ollut, että merioperaatioissa samaan tilanteeseen sovellettaisiin erilaisia ja jopa ristiriitaisia sääntöjä. Tämän oikeudellisen epävarmuuden vallitessa jäsenvaltioiden osallistuminen rajaturvallisuusviraston koordinoimiin merioperaatioihin antamalla aluksia ja henkilöstöä operaatioihin oli ollut vähäistä. Tämä puolestaan vähensi operaatioiden tuloksellisuutta ja heikensi pyrkimystä EU:n yhteisvastuuseen.

¹ Neuvoston päätös, annettu 26 päivänä huhtikuuta 2010, Schengenin rajasäännöstön täydentämisestä Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivan viraston koordinoiman operatiivisen yhteistyön puitteissa suoritettavan ulkoisten merirajojen valvonnan osalta, EUVL L 111, 4.5.2010, s. 20.

² Eurooppa-neuvosto, puheenjohtajan päätelmät 29. ja 30. lokakuuta 2009.

³ Ks. Tukholman ohjelman 5.1 kohta ”Ulkorajojen yhdenmety rajavalvonta”, EUVL C 115, 4.5.2010, s. 1.

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 562/2006, annettu 15 päivänä maaliskuuta 2006, henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta yhteisön säännöstöstä (Schengenin rajasäännöstö), EUVL L 105, 13.4.2006, s. 1.

Päätöksellä oli tarkoitus vahvistaa perusoikeuksien suojelua ja taata palauttamiskiellon periaatteen noudattaminen merioperaatioissa. Jotkut jäsenvaltiot, Euroopan parlamentin jäsenet, ihmisoikeusjärjestöt ja tutkijat ovat kyseenalaistaneet sen, kunnioitetaanko rajaturvallisuusviraston koordinoimissa operaatioissa, varsinkaan aavallamerellä, perusoikeuksia ja pakolaisten oikeuksia. Päätöksellä pyrittiin puuttumaan näihin ongelmiin luomalla takeita, joilla varmistetaan oikeuksien kunnioittaminen. Näitä oikeuksia ovat maihinlaskupaikan ilmoittaminen pysäytetyille tai pelastetuille henkilöille, haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden tarpeiden erityinen huomioonottaminen ja velvoite, että rajavartioiden on täytynyt saada perusoikeuksien ja pakolaisoikeuden asiaankuuluvia säännöksiä koskevaa koulutusta.

Päätös tehtiin 26. huhtikuuta 2010 neuvoston päätöksenä valvonnan käsittävän sääntelymenettelyn mukaisesti. Euroopan parlamentti kuitenkin katsoi, että päätös olisi täytynyt tehdä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä eikä komitologiamenettelyssä. Siksi se nosti Euroopan unionin tuomioistuimessa, jäljempänä 'tuomioistuin', neuvostoa vastaan kanteen, jossa se pyysi päätöksen kumoamista.

1.2. Asia C-355/10, Euroopan parlamentti v. neuvosto⁵

Euroopan parlamentti katsoi, että päätöksellä ylitettiin Schengenin rajasäännösten 12 artiklan 5 kohdan nojalla annettu täytäntöönpanovalta, koska i) sillä sisällytettiin uusia keskeisiä osia Schengenin rajasäännöstöön; ii) sillä muutettiin Schengenin rajasäännösten keskeisiä osia; ja iii) sillä muutettiin asetuksen (EY) N:o 2007/2004 sisältöä⁶. Neuvosto vaati jättämään kanteen tutkimatta ja toissijaisesti hylkäämään sen perusteettomana. Komissio, ainoana väliintulijana, tuki neuvostoa.

Tuomioistuin antoi tuomionsa 5. syyskuuta 2012. Se kumosi päätöksen ensimmäisen väitteen perusteella, sillä se katsoi, että pysäyttämistoimenpiteitä, pelastamista ja maihin laskua koskevat säännökset ovat perussäädöksen eli Schengenin rajasäännösten keskeinen osa. Tuomioistuin ei tutkinut, muutettiinko päätöksellä Schengenin rajasäännösten keskeisiä osia tai asetuksen (EY) N:o 2007/2004 sisältöä.

Tuomioistuin päätti pitää päätöksen vaikutukset voimassa, kunnes se kohtuullisessa ajassa korvataan uusilla säännöillä.

2. KUULEMISTEN JA VAIKUTUSTEN ARVIOINTIEN TULOKSET

Arvioitaessa, onko tarpeen tehdä vaikutusten arviointi, otettiin huomioon seuraavat seikat.

Neuvoston päätöksen 2010/252/EU hyväksymistä edelsi huomattava määrä valmistelutyötä. Neuvosto oli vuonna 2005 pyytänyt komissiota tutkimaan merellä suoritettaviin rajavartiointioperaatioihin sovellettavaa oikeudellista kehystä ja valmistelevaan unionin tason säännöt. Vuonna 2007 komissio esitti selvityksen, jossa se analysoi ulkoisten merirajojen vartiointia koskevaa kansainvälistä oikeudellista kehystä ja sen tehokkaan täytäntöönpanon esteitä⁷. Samana vuonna komissio perusti epävirallisen asiantuntijaryhmän, jossa oli edustajia jäsenvaltioista, rajaturvallisuusvirastosta, YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun virastosta ja

⁵ Asia C-355/10, Euroopan parlamentti v. Euroopan unionin neuvosto, <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&jur=C,T,F&num=C-355/10&td=ALL#> (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

⁶ Neuvoston asetus (EY) N:o 2007/2004, annettu 26 päivänä lokakuuta 2004, Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivan viraston perustamisesta, EUVL L 349, 25.11.2004, s. 1.

⁷ Komission yksiköiden valmisteluasiakirja: Study on the international law instruments in relation to illegal immigration by sea, SEC(2007) 691.

Kansainvälisestä siirtolaisuusjärjestöstä. Ryhmän tehtävänä oli laatia ohjeet rajaturvallisuusviraston koordinoimia merioperaatioita varten. Komissio käytti tämän epävirallisen ryhmän työn tuloksia komitologiamenettelyssä esitetyn ehdotusluonnoksen pohjana.

Valmistellessaan tätä ehdotusta komissio kuuli jäsenvaltioita ja rajaturvallisuusvirastoa ulkorajojen asiantuntijaryhmän välityksellä määrittääkseen, missä määrin tämän ehdotuksen sisällön olisi vastattava aiempaa päätöstä. Yleisesti ottaen jäsenvaltiot olivat sitä mieltä, että tämän ehdotuksen olisi pohjauduttava päätökseen: soveltamisala olisi edelleen rajoitettava rajaturvallisuusviraston koordinoimiin merioperaatioihin, perusoikeuksien suojelua koskevia säännöksiä olisi vahvistettava, pysäyttämistoimenpiteiden ja pelastamisen välistä eroa olisi selvennettävä, maihinlaskukysymys olisi ratkaistava ja varmistettava yhdenmukaisuus kansainvälisten velvoitteiden kanssa ottaen samalla huomioon lainsäädännöllinen ja oikeudellinen kehitys EU:ssa ja kansainvälisellä tasolla.

Kun tuomioistuin kumosi neuvoston päätöksen 2010/252/EU, se edellytti, että päätös korvataan kohtuullisessa ajassa. Vaikka 'kohtuullisen ajan' käsitettä ei tuomiossa määritelläkään, on selvää, että ottaen huomioon mahdolliset vaikeat ja aikaa vievät keskustelut EU:n kahden lainsäätäjän välillä komission olisi toimittava ripeästi.

Näin ollen katsottiin, että tämän ehdotuksen yhteydessä ei tarvitse esittää vaikutusten arviointia.

3. EHDOTUKSEN OIKEUDELLISET NÄKÖKOHDAT

Ehdotus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 77 artiklan 2 kohdan d alakohtaan. Jotta voidaan luoda ulkorajapolitiikka, johon kuuluu 77 artiklan 1 kohdassa määrätty ulkorajojen tehokas vartiointi, 77 artiklan 2 kohdan d alakohdassa määrätään, että Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen toimenpiteistä, jotka koskevat *"kaikkia tarvittavia toimenpiteitä, joilla otetaan vaiheittain käyttöön yhdennetty ulkorajojen valvontajärjestelmä"*.

EU:n ulkorajojen osalta unionin politiikan tavoitteena on varmistaa tehokas valvonta ulkorajojen ylittämisen yhteydessä myös rajavartiointin avulla. Rajavartiointin tavoitteena on estää luvattomat rajanylitykset, torjua rajatylittävää rikollisuutta ja ottaa kiinni rajan sääntöjenvastaisesti ylittäneet henkilöt tai toteuttaa muita heihin kohdistettavia toimenpiteitä. Rajavartiointilla olisi pystyttävä tehokkaasti estämään henkilöitä kiertämästä rajanylityspaikoilla tehtävät tarkastukset. Tämän vuoksi rajavartiointia ei rajoiteta sääntöjenvastaisten rajanylitysyrietysten havaitsemiseen, vaan se ulotetaan yhtä lailla esimerkiksi sellaisten alusten pysäyttämiseen, joiden epäillä yrittävän päästä unioniin joutumatta rajatarkastusten kohteeksi, sekä järjestelyihin, joilla pyritään vastaamaan merioperaation aikana syntyviin tilanteisiin, kuten etsintä- ja pelastustilanteisiin, ja järjestelyihin, joiden tavoitteena on saattaa operaatio onnistuneesti päätökseen.

Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa toteutettavan toimen tavoitetta eli rajaturvallisuusviraston koordinoimina toimivien rajavartiolaistosten suorittamaa merirajojen vartiointia koskevien sääntöjen vahvistamista, koska jäsenvaltioilla on erilaiset lait ja käytännöt, vaan se voidaan operaatioiden monikansallisen luonteen vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla, joten unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä asetuksessa ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Näitä periaatteita noudattaen tätä ehdotusta, kuten kumottua päätöstäkin, sovelletaan ainoastaan rajaturvallisuusviraston koordinoiman operatiivisen yhteistyön puitteissa eikä se koske vartiointitoimintaa, jota jäsenvaltiot suorittavat itsenäisesti tai yhteistyössä rajaturvallisuusviraston operaatioiden ulkopuolella.

4. TALOUSARVIOVAIKUTUKSET

Toimenpiteestä ei aiheudu taloudellista tai hallinnollista rasitetta unionille. Näin ollen ehdotuksella ei ole vaikutuksia unionin talousarvioon.

5. LISÄTIETOJA

5.1. Tämän ehdotuksen ja neuvoston päätöksen 2010/252/EU vertailu

Ehdotuksen soveltamisala ja sisältö ovat samat kuin päätöksessä. Muutokset, joita tässä ehdotuksessa esitetään, perustuvat lainsäädännön ja oikeuskäytännön kehitykseen, esimerkiksi asetukseen (EY) N:o 2007/2004⁸ tehtyihin muutoksiin ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen asiassa *Hirsi Jamaa ym. v. Italia* antamaan tuomioon⁹, jossa todettiin, että on varmistettava pysäyttämisen ja pelastamisen käsitteiden selkeys, sekä jäsenvaltioiden ja rajaturvallisuusviraston käytännön kokemuksiin päätöksen täytäntöönpanossa.

5.1.1. Muoto

Säädöslaji ja päätöksentekomenettely on vaihdettu. Tässä on kyseessä ehdotus asetukseksi, joka on osoitettu kaikille jäsenvaltioille perussopimusten mukaisesti, ja se on määrä hyväksyä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Sen muoto vastaa valittua säädöslajia, ja se muodostuu johdanto-osasta (viitteet ja 18 johdanto-osan kappaletta) ja 11 artiklasta, jotka on jaoteltu neljään lukuun. Asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Päätös puolestaan hyväksyttiin täytäntöönpanotoimenpiteenä valvonnan käsitteeseen sääntelymenettelyä käyttäen. Siinä on johdanto-osa (viitteet ja 18 johdanto-osan kappaletta), kaksi artiklaa ja liite, joka jakaantuu kahteen osaan. Liitteessä olevassa I osassa on rajaturvallisuusviraston koordinoimien merirajaoperaatioiden säännöt ja liitteessä olevassa II osassa on ei-sitovat ohjeet etsintä- ja pelastamistilanteita varten rajaturvallisuusviraston koordinoimien merioperaatioiden yhteydessä.

5.1.2. Sisältö

Ehdotuksen soveltamisala on sama kuin päätöksen eli jäsenvaltioiden merellä rajaturvallisuusviraston koordinoimana suorittamat rajavartiointioperaatiot (1 artikla). Vaikka päätöksessä 'rajojen valvonnan' käsitteen katsottiin sisältävän pysäyttämistoimenpiteet ja rajavartiointioperaatioiden aikana syntyvät pelastusjärjestelyt, oli kuitenkin epäselvää, kuuluivatko nämä toimenpiteet sittenkään Schengenin rajasäännöstössä määriteltyyn rajojen valvonnan käsitteeseen. Tämä ehdotus kattaa tämän laajemman käsitteen, sillä ehdotuksessa todetaan, että rajavartiointia ei rajoiteta sääntöjenvastaisten rajanylitysyritysten havaitsemiseen, vaan se ulotetaan yhtä lailla esimerkiksi pysäyttämistoimenpiteisiin sekä järjestelyihin, joilla pyritään vastaamaan merioperaation aikana syntyviin tilanteisiin, kuten

⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 1168/2011, annettu 25 päivänä lokakuuta 2011, Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivan viraston perustamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2007/2004 muuttamisesta, EUVL L 304, 22.11.2011, s. 1.

⁹ Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen suuren jaoston tuomio 23.2.2012 (kanne nro 27765/09), [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-109231#{\"itemid\":\[\"001-109231\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-109231#{\).

etsintä- ja pelastustilanteisiin, ja järjestelyihin, joiden tavoitteena on saattaa operaatio onnistuneesti päätökseen (johdanto-osan 1 kappale ja III luku).

Päätöksen läpikäynnin yhteydessä oli otettava huomioon asetuksen (EY) N:o 2007/2004 muutokset. Rajaturvallisuusviraston tehtävänä on nyt myös jäsenvaltioiden avustaminen olosuhteissa, joissa ulkorajoilla tarvitaan teknistä ja operatiivista lisäapua, ottaen huomioon myös mahdolliset tilanteeseen liittyvät humanitaariset hätätilanteet ja meripelastustoimenpiteet. Vaikka rajaturvallisuusvirastosta ei tulekaan etsintä- ja pelastuslaitosta eikä se ota pelastustoiminnan koordinoitikeskuksen tehtäviä, se auttaa merioperaation aikana jäsenvaltioita täyttämään kansainvälisen merioikeuden mukaisen velvoitensa antaa apua merihädässä oleville henkilöille. Tässä ehdotuksessa esitetään säännöt, joiden mukaan tällaiset tilanteet hoidetaan rajaturvallisuusviraston koordinoiman merioperaation yhteydessä (johdanto-osan 2 kappale ja 9 artikla)

Asetukseen (EY) N:o 2007/2004 tehdyillä muutoksilla toimintasuunnitelmasta tuli oikeudellisesti sitova väline kaikissa rajaturvallisuusviraston koordinoimissa operaatioissa eikä pelkästään nopeissa interventioissa. Toimintasuunnitelman sisältö on esitetty asetuksen (EY) N:o 2007/2004 3 a artiklassa ja 8 e artiklassa, jossa viitataan nimenomaisesti myös merioperaatioihin. Tässä ehdotuksessa esitettyjen sääntöjen on tarkoitus muodostaa osa asetuksen (EY) N:o 2007/2004 mukaisesti laadittavaa toimintasuunnitelmaa ottaen huomioon merioperaatioiden vaatimukset.

Ehdotuksessa on otettu huomioon myös perusoikeuksien suojelua koskeva lainsäädännön ja oikeuskäytännön kehitys. Perusoikeuksien suojelua ja palauttamiskiellon periaatetta koskevassa 4 artiklassa vastataan huolenaiheisiin, joita Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien esitti tuomioissaan *Hirsi Jamaa ym. v. Italia* pysäytettyjen tai pelastettujen henkilöiden laskemisesta maihin kolmansissa maissa, sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisten suhteiden osalta että niiden velvoitteiden osalta, joita jäsenvaltioilla on kyseisiä henkilöitä kohtaan. Artiklassa käsitellään Euroopan unionin perusoikeuskirjan 19 artiklan 2 kohtaan kirjatun palauttamiskiellon periaatteen käytännön täytäntöönpanoa. Jos pysäytettyjä tai pelastettuja henkilöitä lasketaan maihin kolmannessa maassa, heidät on tunnistettava ja heidän henkilökohtainen tilanteensa on arvioitava ennen maihin laskemista siinä määrin kuin mahdollista. Heille on myös annettava asianmukaisella tavalla tieto maihinlaskupaikasta, ja heille on annettava mahdollisuus ilmoittaa mahdolliset syyt, joiden vuoksi he uskovat, että laskeminen maihin ehdotettuun paikkaan johtaisi palauttamiskiellon rikkomiseen. Näin taataan, että maahanmuuttajilla on tieto tilanteestaan ja ehdotetusta maihinlaskupaikasta, ja heillä on näin mahdollisuus esittää mahdolliset vastalauseensa.

Ehdotuksen III luvussa erotetaan selvästi toisistaan havaitseminen, pysäyttäminen ja pelastaminen. Tässä ehdotuksessa säilytetään samat pysäyttämistä koskevat toimenpiteet kuin päätöksessä, mutta erotetaan toisistaan toimenpiteet, joita voidaan toteuttaa aluevesillä (6 artikla), aavallamerellä (7 artikla) ja lisävyöhykkeellä¹⁰ (8 artikla), ja selvennetään näin edellytyksiä, joilla toimenpiteitä voidaan toteuttaa, kuten myös toimivaltaperustaa, jonka nojalla toimia voidaan toteuttaa, erityisesti kansallisuudettomien alusten osalta. Maitse, meritse ja ilmaitse tapahtuvan maahanmuuttajien salakuljetuksen kieltämistä koskevan lisäpöytäkirjan perusteella alusten pysäyttäminen aavallamerellä edellyttää nyt selvästi, että

¹⁰ Lisävyöhykkeestä määrätään Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen 33 artiklassa. Se on aluemereen rajoittuva vyöhyke, joka ei saa ulottua 24:ää meripeninkulmaa kauemmaksi niistä perusviivoista, joista aluemerens leveys mitataan. Se on talousvyöhykkeen tai aavan meren osa riippuen siitä, onko rantavaltio julistanut talousvyöhykkeen, ja vyöhyke, jolla sovelletaan merenkulun vapautta. Vaikka se ei ole aluemerens osa, rantavaltio voi harjoittaa tarpeellisia valvontatoimia estääkseen tulli-, vero-, maahanmuutto- ja terveydenhoitolakien ja -määräysten rikkomisen alueellaan tai aluemereillä.

on perusteltua syytä epäillä, että alus osallistuu maahanmuuttajien salakuljettamiseen. Kuten päätöksessäänkin, toimivallan käytön aavallamerellä on aina perustuttava lippuvaltion lupaan.

Tämän ehdotuksen teksti pysyy etsintä- ja pelastustilanteiden osalta samanlaisena kuin päätöksessä (9 artikla). Sanamuoto on muutettu vastaamaan vuoden 1979 kansainvälistä yleissopimusta etsintä- ja pelastuspalvelusta merellä sekä kansainvälistä lento- ja meripelastuskäsikirjaa (IAMSAR). Näiden kansainvälisten instrumenttien pohjalta ehdotukseen on sisällytetty myös kriteerejä, joilla määritetään, onko alus epävarmuustilanteessa (9 artiklan 3 kohta), hälytystilanteessa (9 artiklan 4 kohta) tai merihädässä (9 artiklan 5 kohta), sekä määritellään pelastustoiminnan koordinoitikeskus (2 artiklan 12 kohta).

Tässä ehdotuksessa käsitellään maihin laskemisen ongelmaa pysäyttämisen ja pelastamisen osalta (10 artikla), mitä päätöksessä ei tehty. Jos pysäyttäminen tapahtuu aluemerellä tai lisävyöhykkeellä, maihin laskeminen tapahtuu rantajäsenvaltiossa. Jos pysäyttäminen tapahtuu aavallamerellä, maihin laskeminen voi tapahtua siinä kolmannessa maassa, josta alus on lähtenyt, kunhan perusoikeuksien suojele ja palauttamiskiellon periaate taataan. Jos tämä ei ole mahdollista, maihin laskeminen tapahtuu vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

Pelastusoperaatiota seuraavan maihin laskemisen osalta tässä ehdotuksessa viitataan 'turvallisen paikan' käsitteeseen, joka on määritelty merellä pelastettujen kohtelua koskevissa Kansainvälisen merenkulkujärjestön suuntaviivoissa¹¹, ottaen huomioon perusoikeudet¹² (2 artiklan 11 kohta ja 10 artiklan 4 kohta). Ehdotuksessa edellytetään, että jäsenvaltiot tekevät toimivaltaisen pelastustoiminnan koordinoitikeskuksen kanssa yhteistyötä sopivan sataman tai turvallisen paikan osoittamiseksi ja nopean ja tuloksellisen maihin laskemisen varmistamiseksi. Ehdotuksessa otetaan huomioon, että tässä vaiheessa meri- ja ilmayksikköjen työskentelyä koordinoisi pelastustoiminnan koordinoituyksikkö, joka määrittää asianmukaisen sataman tai maihinlaskupaikan. Ehdotuksessa tunnustetaan kuitenkin meriyksiköiden mahdollisuus laskea maihin vastaanottavassa jäsenvaltiossa, jos niitä ei ole vapautettu velvoitteestaan antaa apua merihädässä oleville niin pian kuin se on kohtuudella toteutettavissa ottaen huomioon pelastettujen henkilöiden turvallisuus ja myös meriyksikön oma turvallisuus.

¹¹ Päätöslauselma MSC.167(78), hyväksytty 20.5.2004.

¹² Eurooppa-neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätöslauselma 1821(2011).

Ehdotus

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS**unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivan viraston koordinoiman operatiivisen yhteistyön puitteissa suoritettavaa ulkoisten merirajojen vartiointia koskevista säännöistä**

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 77 artiklan 2 kohdan d alakohdan,

ottavat huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sen jälkeen kun esitys lainsäätämisyhteistyössä hyväksyttäväksi säädökseksi on toimitettu kansallisille parlamenteille,

noudattavat tavallista lainsäätämisyhteistyötä,

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Unionin ulkorajojen osalta unionin politiikan tavoitteena on varmistaa tehokas valvonta ulkorajojen ylittämisen yhteydessä muun muassa rajavartiointin avulla. Rajavartiointin tavoitteena on estää luvattomat rajanylitykset, torjua rajatylittävää rikollisuutta ja ottaa kiinni rajan sääntöjenvastaisesti ylittäneet henkilöt tai toteuttaa muita heihin kohdistettavia toimenpiteitä. Rajavartiointilla olisi pystyttävä tehokkaasti estämään henkilöitä kiertämästä rajanylityspaikoilla tehtävät tarkastukset. Tämän vuoksi rajavartiointia ei rajoiteta sääntöjenvastaisen rajanylitysyritysten havaitsemiseen, vaan se ulotetaan yhtä lailla esimerkiksi sellaisten alusten pysäyttämiseen, joiden epäillään yrittävän päästä unioniin joutumatta rajatarkastusten kohteeksi, sekä järjestelyihin, joilla pyritään vastaamaan merellä suoritettavan rajavartiointioperaation aikana syntyviin tilanteisiin, kuten etsintä- ja pelastustilanteisiin, ja järjestelyihin, joiden tavoitteena on saattaa operaatio onnistuneesti päätökseen.
- (2) Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtiva virasto, jäljempänä 'rajaturvallisuusvirasto', joka on perustettu 26 päivänä lokakuuta 2004 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 2007/2004¹³, vastaa jäsenvaltioiden operatiivisen yhteistyön koordinoinnista ulkorajavalvonnan alalla muun muassa rajavartiointin osalta. Rajaturvallisuusviraston tehtävänä on myös jäsenvaltioiden avustaminen olosuhteissa, joissa ulkorajoilla tarvitaan teknistä ja operatiivista lisäapua, ottaen huomioon myös mahdolliset tilanteeseen liittyvät humanitaariset hätätilanteet ja meripelastustoimenpiteet. Rajavartiointitoimet, joita jonkin jäsenvaltion meri- ja ilmayksiköt suorittavat toisten jäsenvaltioiden merirajoilla tai aavallamerellä osana rajaturvallisuusviraston koordinoimaa operatiivista yhteistyötä, sekä tällaisen yhteistyön lujittaminen entisestään edellyttävät erityisiä sääntöjä.

¹³ EUVL L 349, 25.11.2004, s. 1.

- (3) Euroopan rajavartiointijärjestelmän, jäljempänä 'Eurosur', joka on perustettu [...] annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o [...] [.../...], on määrää vahvistaa tiedonvaihtoa ja operatiivista yhteistyötä jäsenvaltioiden ja rajaturvallisuusviraston välillä. Näin varmistetaan, että jäsenvaltioiden tilannetietoisuus ja reaktiokyky paranevat huomattavasti, myös rajaturvallisuusviraston tuella, kun pyritään havaitsemaan ja estämään laiton muuttoliikettä, torjumaan rajatylittävää rikollisuutta sekä osaltaan suojaamaan ja pelastamaan maahantulijoiden henkiä ulkorajoilla. Rajaturvallisuusviraston olisi rajavartiointioperaatioita koordinoidessaan annettava jäsenvaltioille kyseisiä operaatioita koskevia tietoja ja analyysyjä.
- (4) Jäsenvaltioiden ja rajaturvallisuusviraston olisi rajavartiointioperaatioissa noudatettava velvoitteitaan, jotka perustuvat Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimukseen, kansainväliseen yleissopimukseen ihmishengen turvallisuudesta merellä, kansainväliseen yleissopimukseen etsintä- ja pelastuspalvelusta merellä, kansainväliseen järjestäytyneen rikollisuuden vastaiseen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimukseen ja sen lisäpöytäkirjaan maitse, meritse ja ilmaitse tapahtuvan maahanmuuttajien salakuljetuksen kieltämisestä, pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn eurooppalaiseen yleissopimukseen, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen, kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaiseen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimukseen ja muihin asian kannalta merkityksellisiin kansainvälisiin instrumentteihin.
- (5) Henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta yhteisön säännöstöstä (Schengenin rajasäännöstö) 15 päivänä maaliskuuta 2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 562/2006¹⁴ ja unionin oikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti toimenpiteiden, joita vartiointioperaatiossa toteutetaan, olisi oltava oikeassa suhteessa tavoitteisiin, niiden olisi oltava syrjimättömiä ja niissä olisi kunnioitettava täysimääräisesti perusoikeuksia sekä pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden oikeuksia, palauttamiskiellon periaate mukaan lukien. Jäsenvaltioita ja rajaturvallisuusvirastoa sitovat turvapaikkasäännöstön määräykset ja erityisesti pakolaisaseman myöntämistä tai poistamista koskevissa menettelyissä jäsenvaltioissa sovellettavista vähimmäisvaatimuksista 1 päivänä joulukuuta 2005 annetun neuvoston direktiivin 2005/85/EY¹⁵ säännökset, jotka koskevat jäsenvaltioiden alueella, myös niiden rajoilla tai kauttakulkualueilla, tehtyjä turvapaikkahakemuksia.
- (6) Jäsenvaltioita ei voida vapauttaa noista velvoitteista mahdollisella jäsenvaltion ja kolmannen maan välillä sovitulla järjestelyllä, jos jäsenvaltiot ovat tietoisia tai niiden pitäisi olla tietoisia siitä, että kyseisen kolmannen maan turvapaikkamenettelyssä ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto-olosuhteissa olevien puutteiden vuoksi on perusteltua syytä uskoa, että turvapaikanhakija on todellisessa vaarassa joutua kokemaan epäinhimillistä tai halventavaa kohtelua, tai ne ovat tietoisia tai niiden pitäisi olla tietoisia siitä, että kyseisen kolmannen maan käytäntönä on olla noudattamatta palauttamiskiellon periaatetta.
- (7) Merellä toteutettavien rajavartiointioperaatioiden yhteydessä saatetaan joutua antamaan apua merihädässä oleville henkilöille. Kansainvälisen oikeuden säännösten

¹⁴ EUVL L 105, 13.04.2006, s. 1.

¹⁵ EUVL L 326, 13.12.2005, s. 13.

mukaan kunkin valtion on velvoitettava lippunsa alla purjehtivan aluksen kapteeni auttamaan merellä hengenvaarassa olevia henkilöitä ja kiirehtimään mahdollisimman nopeasti paikalle pelastamaan merihädässä olevia henkilöitä, jos se on mahdollista aiheuttamatta vakavaa vaaraa alukselle, miehistölle tai matkustajille. Tällaista apua olisi tarjottava riippumatta autettavien henkilöiden kansalaisuudesta tai asemasta taikka olosuhteista, joista henkilöt löydetään.

- (8) Jäsenvaltioiden on noudatettava tätä velvoitetta etsintä- ja pelastustilanteita koskevien kansainvälisten instrumenttien asiaan sovellettavien määräysten ja perusoikeuksien suojelua koskevien vaatimusten mukaisesti. Tämä asetus ei saisi vaikuttaa etsintä- ja pelastusviranomaisten tehtäviin, joihin kuuluu muun muassa huolehtia koordinoinnista ja yhteistyöstä, jotta pelastetut henkilöt voidaan toimittaa satamaan tai turvalliseen paikkaan.
- (9) Asetuksen (EY) N:o 2007/2004 mukaan rajaturvallisuusviraston koordinoimat rajavartiointioperaatiot toteutetaan toimintasuunnitelman mukaisesti. Toimintasuunnitelmassa olisi merioperaatioiden osalta oltava erityistietoa toimivallan ja lainsäädännön soveltamisesta sillä maantieteellisellä alueella, jolla yhteinen operaatio tai kokeiluhanke suoritetaan, mukaan lukien viittaukset alusten pysäyttämistä, meripelastusta ja maihin laskemista koskevaan kansainväliseen ja unionin oikeuteen. Tällä asetuksella puolestaan säännellään pysäyttämistä, meripelastusta ja maihin laskemista rajaturvallisuusviraston koordinoimien merirajavartiointioperaatioiden yhteydessä.
- (10) Asetuksen (EY) N:o 2007/2004 mukainen käytäntö on, että vastaanottavaan jäsenvaltioon perustetaan kutakin merioperaatiota varten koordinoitirakenne, joka muodostuu vastaanottavan jäsenvaltion virkamiehistä, vierailevista virkamiehistä ja rajaturvallisuusviraston edustajista, kuten yhteensovittamisesta vastaavasta rajaturvallisuusviraston virkamiehestä. Tätä koordinoitirakennetta, jota yleensä kutsutaan kansainväliseksi koordinoitikeskukseksi, olisi käytettävä viestintäkanavana merioperaatiossa mukana olevien virkamiesten ja asianomaisten viranomaisten välillä.
- (11) Tässä päätöksessä kunnioitetaan perusoikeuksia ja noudatetaan erityisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjassa tunnustettuja periaatteita, joita ovat muun muassa oikeus elämään, ihmisarvon kunnioittaminen, kidutuksen sekä epäinhimillisen tai halventavan rangaistuksen ja kohtelun kielto, oikeus vapauteen ja turvallisuuteen, palauttamiskiellon periaate, syrjimättömyys, oikeus tehokkaihin oikeussuojakeinoihin, oikeus turvapaikkaan ja lapsen oikeudet.
- (12) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa toteutettavan toimen tavoitetta eli rajaturvallisuusviraston koordinoimina toimivien rajavartiolaitosten suorittamaa merirajojen vartiointia koskevien sääntöjen vahvistamista, koska jäsenvaltioilla on erilaiset lait ja käytännöt, vaan se voidaan operaatioiden monikansallisen luonteen vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla, joten unioni voi toteuttaa toimenpiteitä perussopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä asetuksessa ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.
- (13) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyn, Tanskan asemasta tehdyn pöytäkirjan (N:o 22) 1 ja 2 artiklan mukaisesti Tanska ei osallistu tämän asetuksen antamiseen, se ei sido Tanskaa eikä sitä sovelleta Tanskaan. Koska tällä asetuksella kehitetään Schengenin säännöstöä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kolmannen osan V osaston määräysten nojalla, Tanska päättää edellä mainitun pöytäkirjan 4 artiklan mukaisesti

kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun tämä asetus on hyväksytty, saattaako se sen osaksi kansallista lainsäädäntöään.

- (14) Islannin ja Norjan osalta tällä asetuksella kehitetään niitä Schengenin säännöstön määräyksiä, joita tarkoitetaan Euroopan unionin neuvoston sekä Islannin tasavallan ja Norjan kuningaskunnan välillä näiden kahden valtion osallistumisesta Schengenin säännöstön täytäntöönpanoon, soveltamiseen ja kehittämiseen tehdyssä sopimuksessa¹⁶ ja jotka kuuluvat tietyistä mainitun sopimuksen yksityiskohtaisista soveltamissäännöistä tehdyn neuvoston päätöksen 1999/437/EY¹⁷ 1 artiklan A kohdassa tarkoitettuun alaan.
- (15) Sveitsin osalta tällä asetuksella kehitetään niitä Schengenin säännöstön määräyksiä, joita tarkoitetaan Euroopan unionin, Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välillä allekirjoitetussa sopimuksessa Sveitsin valaliiton osallistumisesta Schengenin säännöstön täytäntöönpanoon, soveltamiseen ja kehittämiseen¹⁸ ja jotka kuuluvat päätöksen 1999/437/EY 1 artiklan A kohdassa, tarkasteltuna yhdessä mainitun sopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan yhteisön puolesta 28 päivänä tammikuuta 2008 tehdyn neuvoston päätöksen 2008/146/EY¹⁹ 3 artiklan kanssa, tarkoitettuun alaan.
- (16) Liechtensteinin osalta tällä asetuksella kehitetään niitä Schengenin säännöstön määräyksiä, joita tarkoitetaan Euroopan unionin, Euroopan yhteisön, Sveitsin valaliiton ja Liechtensteinin ruhtinaskunnan välillä allekirjoitetussa pöytäkirjassa, joka koskee Liechtensteinin ruhtinaskunnan liittymistä Euroopan unionin, Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton väliseen Sveitsin valaliiton osallistumisesta Schengenin säännöstön täytäntöönpanoon, soveltamiseen ja kehittämiseen tehtyyn sopimukseen, ja jotka kuuluvat päätöksen 1999/437/EY²⁰ 1 artiklan A kohdassa, tarkasteltuna yhdessä mainitun pöytäkirjan allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta 7 päivänä maaliskuuta 2011 tehdyn päätöksen 2011/350/EU²¹ 3 artiklan kanssa, tarkoitettuun alaan.
- (17) Tällä asetuksella kehitetään Schengenin säännöstön määräyksiä, joihin Yhdistynyt kuningaskunta ei osallistu Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan pyynnöstä saada osallistua joihinkin Schengenin säännöstön määräyksiin 29 päivänä toukokuuta 2000 tehdyn neuvoston päätöksen 2000/365/EY²² mukaisesti. Yhdistynyt kuningaskunta ei siten osallistu tämän asetuksen antamiseen, se ei sido Yhdistynyttä kuningaskuntaa eikä sitä sovelleta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.
- (18) Tällä asetuksella kehitetään Schengenin säännöstön määräyksiä, joihin Irlanti ei osallistu Irlannin pyynnöstä saada osallistua joihinkin Schengenin säännöstön määräyksiin 28 päivänä helmikuuta 2002 tehdyn neuvoston päätöksen 2002/192/EY²³ mukaisesti. Irlanti ei siten osallistu päätöksen hyväksymiseen, se ei sido Irlantia eikä sitä sovelleta Irlantiin,

¹⁶ EYVL L 176, 10.7.1999, s. 36.

¹⁷ EYVL L 176, 10.7.1999, s. 31.

¹⁸ EUVL L 53, 27.2.2008, s. 52.

¹⁹ EUVL L 53, 27.2.2008, s. 1.

²⁰ EYVL L 176, 10.7.1999, s. 31.

²¹ EUVL L 160, 18.6.2011, s. 19.

²² EYVL L 131, 1.6.2000, s. 43.

²³ EYVL L 64, 7.3.2002, s. 20.

OVAT HYVÄKSYNEET TÄMÄN ASETUKSEN:

I LUKU

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 artikla

Soveltamisala

Tätä asetusta sovelletaan rajavartiointioperaatioihin, joita jäsenvaltiot suorittavat meriulkorajoillaan Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivan viraston koordinoiman operatiivisen yhteistyön puitteissa.

2 artikla

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan

1. 'rajaturvallisuusvirastolla' asetuksella (EY) N:o 2007/2004 perustettua Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtivaa virastoa;
2. 'merioperaatiolla' yhteistä operaatiota, kokeiluhanketta tai nopeaa interventiota, jonka jäsenvaltiot toteuttavat rajavartiolaitoksen koordinoimana ulkorajojensa vartioimiseksi;
3. 'vastaanottavalla jäsenvaltiolla' jäsenvaltiota, jossa merioperaatio toteutetaan tai josta käsin se käynnistetään;
4. 'osallistuvalla jäsenvaltiolla' jäsenvaltiota, joka ei ole vastaanottava jäsenvaltio mutta osallistuu merioperaatioon antamalla käyttöön materiaalia tai henkilöstöä;
5. 'osallistuvalla yksiköllä' vastaanottavan jäsenvaltion tai osallistuvan jäsenvaltion meri- tai ilmayksikköä;
6. 'kansainvälisellä koordinoitikeskuksella' vastaanottavaan jäsenvaltioon merioperaation koordinoitua varten perustettua koordinoitirakennetta;
7. 'kansallisella koordinoitikeskuksella' asetuksen (EU) N:o [...] mukaisesti Euroopan rajavartiointijärjestelmää (EUROSUR) varten perustettua kansallista koordinoitikeskusta;
8. 'aluksella' laivaa, venettä tai mitä tahansa muuta merellä käytettävää kulkuvälinettä;
9. 'kansallisuudettomalla aluksella' alusta, joka on vailla kansallisuutta tai rinnastettavissa kansallisuutta vailla olevaan alukseen, jos mikään valtio ei ole myöntänyt alukselle oikeutta purjehtia lippunsa alla tai jos alus purjehtii kahden tai useamman valtion lipun alla ja käyttää lippuja itselleen edulliseksi katsomallaan tavalla;
10. 'maahanmuuttajien salakuljettamisesta tehdyllä pöytäkirjalla' joulukuussa 2000 Palermossa, Italiassa allekirjoitettua kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lisäpöytäkirjaa maitse, meritse ja ilmaitse tapahtuvan maahanmuuttajien salakuljetuksen kieltämisestä;
11. 'turvallisella paikalla' paikkaa, jossa pelastusoperaatioiden katsotaan päättyvän ja jossa pelastuneiden turvallisuus ei ole heidän henkensä eikä perusoikeuksiensa suojelun osalta uhattuna, jossa heidän inhimilliset perustarpeensa voidaan tyydyttää

ja josta voidaan tehdä järjestelyjä heidän kuljettamiseksi seuraavaan tai lopulliseen määränpäähän;

12. 'pelastustoiminnan koordinoitikeskuksella' yksikköä, jonka tehtävänä on edistää etsintä- ja pelastuspalvelujen tehokasta järjestämistä ja koordinoita etsintä- ja pelastusoperaatioiden toteuttamista vuonna 1979 etsintä- ja pelastuspalvelusta merellä tehdyssä kansainvälisessä yleissopimuksessa määritellyllä etsintä- ja pelastusalueella.

II LUKU

YLEISET SÄÄNNÖT

3 artikla

Turvallisuus merellä

Merioperaatioon liittyvät toimenpiteet on toteutettava niin, ettei vaaranneta pysäytettyjen tai pelastettujen henkilöiden eikä operaatioon osallistuvien yksiköiden turvallisuutta.

4 artikla

Perusoikeuksien suojele ja palauttamiskiellon periaate

1. Ketään henkilöä ei pidä laskea maihin tai muutoin luovuttaa sellaisen maan viranomaisille, jossa henkilö on vakavassa vaarassa joutua kuolemanrangaistuksen, kidutuksen tai muun epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen kohteeksi tai josta hän on vakavassa vaarassa joutua karkotetuksi, siirretyksi tai rikoksen johdosta luovutetuksi toiseen maahan palauttamiskiellon periaatteen vastaisesti.
2. Ennen kuin päätös maihin laskemisesta kolmannessa maassa tehdään, osallistuvien yksiköiden on otettava huomioon kyseisen kolmannen maan yleinen tilanne, eikä pysäytettyjä tai pelastettuja henkilöitä saa laskea maihin kolmannessa maassa, jos vastaanottava jäsenvaltio tai osallistuvat jäsenvaltiot ovat tietoisia tai niiden pitäisi olla tietoisia siitä, että kyseisen kolmannen maan käytäntönä on toimia 1 kohdassa kuvatulla tavalla.
3. Jos pysäytettyjä tai pelastettuja henkilöitä lasketaan maihin kolmannessa maassa, osallistuvien yksiköiden on tunnistettava heidät ja arvioitava heidän henkilökohtainen tilanteensa siinä määrin kuin mahdollista. Niiden on annettava pysäytetyille tai pelastetuille henkilöille asianmukaisella tavalla tieto maihinlaskupaikasta ja annettava heille mahdollisuus ilmoittaa mahdolliset syyt, joiden vuoksi he uskovat, että laskeminen maihin ehdotettuun paikkaan johtaisi palauttamiskiellon rikkomiseen.
4. Osallistuvien yksiköiden on koko merioperaation aikana vastattava lasten, ihmiskaupan uhrien, välitöntä lääkintäapua tarvitsevien, kansainvälistä suojeleu tarvitsevien sekä muiden erityisen haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden erityistarpeisiin.
5. Merioperaatioon osallistuville rajavartijoille on annettava koulutusta, joka kattaa asiaa koskevat perusoikeuksien, pakolaislainsäädännön ja etsintä- ja pelastustoimintaa koskevan kansainvälisen oikeudellisen järjestelmän säännökset.

III LUKU

ERITYISET SÄÄNNÖT

5 artikla

Havaitseminen

1. Kun havaitaan alus, jonka epäillään ylittäneen tai aikovan ylittää rajan sääntöjenvastaisesti, osallistuvien yksiköiden on lähestyttävä sitä sen tunnistetietojen ja kansallisuuden selvittämiseksi, ja lisätoimiin ryhtymistä odottaessa sitä on tarkkailtava turvallisen välimatkan päästä. Osallistuvien yksiköiden on ilmoitettava aluksen tiedot kansainväliselle koordinoitikeskukselle välittömästi.
2. Jos alus on saapumassa tai saapunut merioperaatioon osallistumattoman jäsenvaltion aluemerelle tai lisävyöhykkeelle, osallistuvien yksiköiden on ilmoitettava aluksen tiedot kansainväliselle koordinoitikeskukselle, jonka on välitettävä tiedot kyseisen jäsenvaltion kansalliselle koordinoitikeskukselle.
3. Osallistuvien yksiköiden on ilmoitettava tiedot kaikista aluksista, joiden epäillään harjoittavan laitonta toimintaa merioperaation toiminta-alueeseen kuulumattomilla merialueilla, kansainväliselle koordinoitikeskukselle, joka välittää tiedot asianomaisen jäsenvaltion tai asianomaisten jäsenvaltioiden kansalliselle koordinoitikeskukselle.

6 artikla

Pysäyttäminen aluemerellä

1. Kun on perusteltua syytä epäillä aluksen kuljettavan vastaanottavan jäsenvaltion tai osallistuvan jäsenvaltion aluemerellä henkilöitä, jotka aikovat kiertää rajatarkastukset rajanylityspisteissä, tai osallistuvan maahanmuuttajien salakuljettamiseen meritse, osallistuvien yksiköiden on toteutettava yksi tai useampi seuraavista toimenpiteistä:
 - a) tietojen ja asiakirjojen pyytäminen aluksen omistuksesta, rekisteröinnistä ja muista matkaan liittyvistä seikoista sekä aluksella olevien henkilöiden henkilöllisyydestä, kansalaisuudesta ja muista asiaankuuluvista seikoista;
 - b) aluksen pysäyttäminen, alukselle nousu ja aluksen, sen lastin ja aluksella olevien henkilöiden tarkastaminen sekä aluksella olevien henkilöiden kuulustelu;
 - c) ilmoittaminen aluksella oleville henkilöille, että heille ei voida antaa lupaa ylittää raja ja että aluksen johtoa voidaan rangaista matkan mahdollistamisesta;
 - d) aluksen takavarikointi ja sillä olevien henkilöiden kiinniotto;
 - e) aluksen määrääminen muuttamaan reittiään siten, että se poistuu aluemereltä tai lisävyöhykkeeltä tai välttyy saapumasta niille, ja aluksen saattaminen tai seuraaminen, kunnes se on matkalla kohti tällaista reittiä;
 - f) aluksen tai sillä olevien henkilöiden ohjaaminen vastaanottavaan jäsenvaltioon tai operaatioon osallistuvaan muuhun jäsenvaltioon taikka rantajäsenvaltioon.
2. Sen vastaanottavan jäsenvaltion tai osallistuvan jäsenvaltion, jonka aluemerellä pysäyttäminen tapahtuu, on annettava lupa 1 kohdassa tarkoitettuihin toimenpiteisiin, ja sen on annettava osallistuvalla yksiköllä kansainvälisen koordinoitikeskuksen

välityksellä asianmukaiset ohjeet. Osallistuvan yksikön on ilmoitettava vastaanottavalle jäsenvaltiolle kansainvälisen koordinoitikeskuksen kautta, jos aluksen päällikkö pyytää ilmoittamaan asiasta lippuvaltion diplomaattiselle edustajalle tai konsulivirkamiehelle.

3. Kun on perusteltua syytä epäillä kansallisuudettoman aluksen tai sellaiseen rinnastettavissa olevan aluksen kuljettavan henkilöitä, jotka aikovat kiertää rajatarkastukset rajanylityspisteissä, tai osallistuvan maahanmuuttajien salakuljettamiseen meritse, sen vastaanottavan jäsenvaltion tai osallistuvan jäsenvaltion, jonka aluemerellä kansallisuudeton alus pysäytetään, on annettava osallistuvalla yksikölle ohjeet pysäyttää alus ja toteutettava 1 kohdassa säädettyjä toimenpiteitä.
4. Kaikki operatiiviset toimet merioperaatioon osallistumattoman jäsenvaltion aluemerellä on toteutettava kyseisen jäsenvaltion luvalla. Kansainväliselle koordinoitikeskukselle on ilmoitettava kaikesta yhteydenpidosta kyseisen jäsenvaltion kanssa sekä kyseisen jäsenvaltion luvalla toteutetuista toimista.

7 artikla

Pysäyttäminen aavallamerellä

1. Kun on perusteltua syytä epäillä aluksen osallistuvan aavallamerellä maahanmuuttajien salakuljettamiseen meritse, osallistuvien yksiköiden on lippuvaltion luvalla toteutettava maahanmuuttajien salakuljetuksen kieltämisestä tehdyn lisäpöytäkirjan mukaisesti yksi tai useampi seuraavista toimenpiteistä:
 - a) tietojen ja asiakirjojen pyytäminen aluksen omistuksesta, rekisteröinnistä ja muista matkaan liittyvistä seikoista sekä aluksella olevien henkilöiden henkilöllisyydestä, kansalaisuudesta ja muista asiaankuuluvista seikoista;
 - b) aluksen pysäyttäminen, alukselle nousu ja aluksen, sen lastin ja aluksella olevien henkilöiden tarkastaminen sekä aluksella olevien henkilöiden kuulustelu;
 - c) ilmoittaminen aluksella oleville henkilöille, että heille ei voida antaa lupaa ylittää raja ja että aluksen johtoa voidaan rangaista matkan mahdollistamisesta;
 - d) aluksen takavarikointi ja sillä olevien henkilöiden kiinniotto;
 - e) aluksen määrääminen muuttamaan reittiään siten, että se poistuu aluemereltä tai lisävyöhykkeeltä tai välttyy saapumasta niille, ja aluksen saattaminen tai seuraaminen, kunnes se on matkalla kohti tällaista reittiä;
 - f) aluksen tai sillä olevien henkilöiden ohjaaminen kolmanteen maahan tai aluksen tai sillä olevien henkilöiden luovuttaminen kolmannen maan viranomaisille;
 - g) aluksen tai sillä olevien henkilöiden ohjaaminen vastaanottavaan jäsenvaltioon tai operaatioon osallistuvaan muuhun jäsenvaltioon.
2. Jos alus purjehtii vastaanottavan jäsenvaltion tai osallistuvan jäsenvaltion lipun alla tai käyttää vastaanottavan jäsenvaltion tai osallistuvan jäsenvaltion rekisteröintitunnusta, kyseisen jäsenvaltion on aluksen kansallisuuden vahvistuttua annettava lupa 1 kohdassa säädettyihin toimenpiteisiin.
3. Jos alus käyttää merioperaatioon osallistumattoman jäsenvaltion tai kolmannen maan lippua tai rekisteröintitunnusta, joko vastaanottavan jäsenvaltion tai osallistuvan

jäsenvaltion siitä riippuen, kumman osallistuva yksikkö on aluksen pysäyttänyt, on ilmoitettava lippuvaltiolle, pyydettyä vahvistus rekisteröinnistä ja, jos kansallisuudesta saadaan vahvistus, pyydettyä lippuvaltiolta lupa toteuttaa 1 kohdassa säädettyjä toimenpiteitä. Vastaanottavan jäsenvaltion tai osallistuvan jäsenvaltion on ilmoitettava kansainväliselle koordinoitkeskukselle kaikesta yhteydenpidosta lippuvaltion kanssa sekä toimenpiteistä, joihin lippuvaltio on antanut luvan.

4. Jos on perusteltua syytä epäillä, että vieraan valtion lipun alla purjehtivalla tai lippuaan näyttämstä kieltäytyvällä aluksella on tosiasiasa sama kansallisuus kuin operaatioon osallistuvalla yksiköllä, yksikön on varmistuttava aluksen oikeudesta purjehtia käyttämänsä lipun alla. Tätä varten se voi lähestyä epäilyä alusta. Jos asiakirjojen tarkastaminen ei poista epäilyksiä, yksikön on tehtävä aluksella lisätarkastus, joka on suoritettava mahdollisimman hienovaraisesti. Osallistuvaan jäsenvaltioon, jonka lipun alla aluksen uskotaan purjehtivan, on otettava yhteyttä asianmukaisten kanavien kautta.
5. Jos on perusteltua syytä epäillä, että vieraan valtion lipun alla purjehtivalla tai lippuaan näyttämstä kieltäytyvällä aluksella on tosiasiasa vastaanottavan jäsenvaltion tai jonkin osallistuvan jäsenvaltion kansallisuus, osallistuvan yksikön on kyseisen jäsenvaltion luvalla varmistuttava aluksen oikeudesta purjehtia käyttämänsä lipun alla.
6. Jos aluksen kansallisuutta koskevat epäilyt osoittautuvat 4 tai 5 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa perustelluiksi, vastaanottavan tai osallistuvan jäsenvaltion on annettava lupa 1 kohdassa säädettyihin toimenpiteisiin.
7. Alusta on tarkkailtava turvallisen välimatkan päästä odottaessa lippuvaltiolta lupaa ryhtyä muihin toimenpiteisiin tai jos lupaa ei ole saatu. Ilman lippuvaltion nimenomaista lupaa ei saa ryhtyä muihin toimenpiteisiin kuin niihin, jotka ovat välttämättömiä välittömän hengenvaaran välttämiseksi, tai niihin, jotka perustuvat asiaankuuluviin kahden- tai monenvälisiin sopimuksiin.
8. Kun on perusteltua syytä epäillä kansallisuudettoman aluksen tai sellaiseen rinnastettavissa olevan aluksen osallistuvan maahanmuuttajien salakuljettamiseen meritse, osallistuva yksikkö voi nousta alukselle ja pysäyttää sen aluksen kansallisuudettomuuden tarkistamiseksi. Jos epäilyt osoittautuvat perustelluiksi, voidaan toteuttaa asianmukaisia 1 kohdassa säädettyjä lisätoimenpiteitä kansallisen lainsäädännön ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti.
9. Jäsenvaltion, joka on toteuttanut 1 kohdan mukaisen toimenpiteen, on ilmoitettava nopeasti lippuvaltiolle toimenpiteen tuloksista.
10. Vastaanottavaa jäsenvaltiota tai osallistuvaa jäsenvaltiota kansainvälisessä koordinoitkeskuksessa edustava kansallinen virkamies on nimettävä kansallisen lainsäädännön mukaisesti viranomaiseksi, joka antaa luvan tarkistaa aluksen oikeuden purjehtia kyseisen jäsenvaltion lipun alla tai luvan toteuttaa 1 kohdassa säädettyjä toimenpiteitä.
11. Jos syyt epäillä aluksen osallistuvan maahanmuuttajien salakuljettamiseen aavallamerellä osoittautuvat perusteettomiksi tai jos osallistuvalla yksiköllä ei ole toimivaltaa, mutta on edelleen perusteltua epäillä aluksen kuljettavan henkilöitä, jotka aikovat päästä jäsenvaltion rajalle ja kiertää rajatarkastukset rajanylityspisteissä, alusta on edelleen seurattava. Kansainvälisten

koordinointikeskuksen on ilmoitettava aluksen tiedot sen jäsenvaltion kansalliselle koordinointikeskukselle, johon alus ohjataan.

8 artikla

Pysäyttäminen lisävyöhykkeellä

1. Edellä 6 artiklan 1 kohdassa säädetty toimenpiteet on toteutettava vastaanottavan jäsenvaltion tai osallistuvan jäsenvaltion aluemereen liittyvällä lisävyöhykkeellä 6 artiklan 2 kohdan mukaisesti.
2. Edellä 6 artiklan 1 kohdassa säädettyjä toimenpiteitä ei saa toteuttaa merioperaatioon osallistumattoman jäsenvaltion lisävyöhykkeellä ilman kyseisen jäsenvaltion lupaa. Kansainväliselle koordinointikeskukselle on ilmoitettava kaikesta yhteydenpidosta kyseisen jäsenvaltion kanssa sekä sen luvalla toteutetuista toimista.
3. Jos lisävyöhykkeen läpi kulkee kansallisuudeton alus, sovelletaan 7 artiklan 8 kohtaa.

9 artikla

Etsintä- ja pelastustilanteet

1. Osallistuvien yksiköiden on merioperaation aikana annettava apua merihädässä oleville aluksille ja henkilöille. Apua on tarjottava riippumatta tällaisen henkilön kansalaisuudesta tai asemasta taikka olosuhteista, joista henkilö löydetään.
2. Jos merioperaatioon osallistuva yksikkö kohtaa operaation aikana alusta tai aluksella olevia henkilöitä koskevan epävarmuus-, hälytys- tai hätätilanteen, osallistuvan yksikön on mahdollisimman pian välitettävä kaikki saatavilla olevat tiedot sille pelastustoiminnan koordinointikeskukselle, joka vastaa etsintä- ja pelastusalueesta, jossa tilanne ilmenee.
3. Aluksen tai aluksella olevien henkilöiden katsotaan olevan epävarmuustilanteessa erityisesti, jos
 - a) aluksen tai aluksella olevien henkilöiden turvallisuudesta vallitsee epäily; tai
 - b) aluksen etenemisestä tai sijainnista vallitsee epätietoisuus.
4. Aluksen tai aluksella olevien henkilöiden katsotaan olevan hälytystilanteessa erityisesti, jos
 - a) aluksen tai sillä olevien henkilöiden turvallisuudesta vallitsee pelko, koska vakavia vaikeuksia tiedetään olevan, mutta ei siinä määrin, että hätätilanne olisi todennäköinen; tai
 - b) aluksen etenemisestä tai sijainnista vallitsee jatkuva epätietoisuus.
5. Aluksen tai aluksella olevien henkilöiden katsotaan olevan hätätilanteessa erityisesti, jos
 - a) saadaan vahvistus tiedolle, että alus tai aluksella olevat henkilöt ovat vaarassa ja tarvitsevat välitöntä apua; tai
 - b) yritykset saada yhteys alukseen epäonnistuvat ja epäonnistuneet tiedustelut viittaavat siihen, että alus on todennäköisesti merihädässä; tai
 - c) saadaan tietoa, joka viittaa siihen, että aluksen toimintakyky on heikentynyt siinä määrin, että hätätilanne on todennäköinen.

6. Arvioidessaan tilannetta 3–5 kohdan kannalta osallistuvien yksiköiden on otettava huomioon kaikki merkitykselliset seikat, kuten
- a) onko alus pyytänyt apua;
 - b) onko alus merikelpoinen ja kuinka todennäköistä on, ettei alus pysty pääsemään lopulliseen määränpäähänsä;
 - c) matkustajamäärä suhteessa aluksen tyyppiin ja kuntoon;
 - d) onko aluksella riittävästi tarvikkeita, kuten polttoainetta, vettä ja elintarvikkeita, jotta se pääsee rannikolle asti;
 - e) onko aluksella pätevä miehistö ja päällystö;
 - f) onko aluksella toimivat turvallisuus-, navigointi- ja viestintälaitteet;
 - g) onko aluksella välitöntä lääkintäapua tarvitsevia matkustajia;
 - h) onko aluksella kuolleita matkustajia;
 - i) onko aluksella lapsia tai raskaana olevia naisia;
 - j) sää- ja meriolosuhteet, säätiedotukset ja merisäätiedotukset mukaan lukien.
7. Osallistuvien yksiköiden on nopeasti ilmoitettava tilannearvionsa toimivaltaiselle pelastustoiminnan koordinoitkeskukselle. Odottaessaan pelastustoiminnan koordinoitkeskuksen ohjeita osallistuvien yksiköiden on ryhdyttävä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin henkilöiden turvallisuuden varmistamiseksi.
8. Hätätilanteen olemassaolo ei riipu yksinomaan siitä, onko apua tosiasiallisesti pyydetty, eikä sitä määritellä yksinomaan tällä perusteella. Jos aluksella olevat henkilöt kieltäytyvät avusta, vaikka aluksen havaitaan olevan hätätilanteessa, osallistuvan yksikön on ilmoitettava asiasta pelastustoiminnan koordinoitkeskukselle sekä täytettävä huolehtimisvelvollisuutensa tarkkailemalla alusta kohtuulliselta etäisyydeltä ja toteuttamalla kaikki toimenpiteet, joita kyseisten henkilöiden turvallisuus edellyttää. Samalla olisi kuitenkin vältettävä toimia, jotka voisivat pahentaa tilannetta tai mahdollisesti lisätä loukkaantumis- tai kuolintapausten määrää.
9. Jos etsintä- ja pelastustoimista vastaavan kolmannen maan pelastustoiminnan koordinoitkeskus ei vastaa osallistuvan yksikön lähettämään ilmoitukseen, yksikön on otettava yhteyttä vastaanottavan jäsenvaltion pelastustoiminnan koordinoitkeskukseen, ellei jokin muu pelastustoiminnan koordinoitkeskus pysty ottamaan etsintä- ja pelastustilanteen koordinoitkeskusta paremmin hoitaakseen.
10. Osallistuvien yksiköiden on ilmoitettava kansainväliselle koordinoitkeskukselle mahdollisimman pian kaikista yhteydenotoista pelastustoiminnan koordinoitkeskukseen ja toimista, joihin ne ovat ryhtyneet.
11. Jos aluksen ei voida katsoa tai ei voida enää katsoa olevan hätätilanteessa tai jos etsintä- ja pelastusoperaatio on saatu päätökseen, osallistuvan yksikön on jatkettava merioperaatiota neuvotellen kansainvälisen koordinoitkeskuksen kanssa.

10 artikla

Maihin laskeminen

1. Merioperaatiossa pysäytettyjen tai pelastettujen henkilöiden maihin laskemista koskevat yksityiskohtaiset säännöt on esitettävä toimintasuunnitelmassa. Maihin

laskemista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä ei saa johtua velvoitteita jäsenvaltioille, jotka eivät osallistu merioperaatioon, elleivät ne nimenomaisesti anna lupaa toimenpiteiden toteuttamiseen aluemerellään tai lisävyöhykkeellään 6 artiklan 4 kohdan tai 8 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

2. Jos kyseessä on 6 artiklan 2 kohdassa tai 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu pysäyttäminen aluemerellä tai lisävyöhykkeellä, maihin laskemisen on tapahduttava vastaanottavassa jäsenvaltiossa tai osallistuvassa jäsenvaltiossa, jonka aluevesillä tai lisävyöhykkeellä pysäyttäminen tapahtuu.

Jos kyseessä on 6 artiklan 4 kohdassa tai 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu pysäyttäminen aluemerellä tai lisävyöhykkeellä, maihin laskemisen on tapahduttava jäsenvaltiossa, jonka aluevesillä tai lisävyöhykkeellä pysäyttäminen tapahtuu.

3. Jos kyseessä on 7 artiklassa tarkoitettu pysäyttäminen aavallamerellä, maihin laskeminen voi tapahtua siinä kolmannessa maassa, josta alus on lähtenyt, kunhan 4 artiklaa sovelletaan. Jos tämä ei ole mahdollista, maihin laskemisen on tapahduttava vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

4. Jos kyseessä on 9 artiklassa tarkoitettu etsintä- ja pelastustilanne, osallistuvien yksiköiden on tehtävä toimivaltaisen pelastustoiminnan koordinoitikeskuksen kanssa yhteistyötä sopivan sataman tai turvallisen paikan osoittamiseksi ja nopean ja tuloksellisen maihin laskemisen varmistamiseksi.

Vastaanottavan jäsenvaltion ja osallistuvan jäsenvaltion on niin pian kuin mahdollista varmistettava sataman tai turvallisen paikan määrittäminen ottaen huomioon asiaan vaikuttavat seikat, kuten etäisyydet lähimpiin satamiin tai turvallisiin paikkoihin, riskit ja tapauksen olosuhteet, sanotun kuitenkin rajoittamatta pelastustoiminnan koordinoitikeskuksen vastuuta.

Jos osallistuvaa yksikköä ei ole vapautettu 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua velvoitteestaan, sille on annettava lupa laskea pelastetut henkilöt maihin vastaanottavassa jäsenvaltiossa niin pian kuin se on kohtuudella toteutettavissa ottaen huomioon pelastettujen henkilöiden turvallisuus ja merivoimien yksikön oma turvallisuus.

5. Osallistuvien yksiköiden on ilmoitettava kansainväliselle koordinoitikeskukselle 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista henkilöistä, ja kansainvälisen koordinoitikeskuksen on toimitettava nämä tiedot toimivaltaisille kansallisille viranomaisille. Toimintasuunnitelmassa olisi vahvistettava, mitä jatkotoimia kyseisten tietojen perusteella voidaan toteuttaa.

IV LUKU

LOPPUSÄÄNNÖKSET

11 artikla

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

Tämä asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa perussopimusten mukaisesti.

Tehty Brysselissä

Euroopan parlamentin puolesta
Puhemies

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja